

PERSONEN-, FAMILIE- EN ERFRECHT

COLOFON

Boom Beroepsonderwijs
info@boomberoepsonderwijs.nl
www.boomberoepsonderwijs.nl

Auteurs: mr. Lydia Janssen en mr. Maaïke Timmer
Redactie: mr. Valesca de Voogd
Bronvermelding: 8th.creator | Shutterstock, Alexandros Michailidis | Shutterstock

Titel: Personen-, familie- en erfrecht
ISBN: 978 90 3726 671 9

Eerste druk/tweede oplage

© 2024 Boom Beroepsonderwijs | Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Boom beroepsonderwijs, te vinden op www.boomberoepsonderwijs.nl.

INHOUD

	Werken met dit keuzedeel	5
Hoofdstuk 1	Geboorte, overlijden en naam	7
	Personen- en familierecht	8
	Burgerlijk Wetboek	9
	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering	10
	Geboorte en overlijden	11
	Vermissing	14
	Basisregistratie Personen	15
	Burgerlijke stand	18
	Achternaam	21
	Wijziging achternaam	22
	Voornaam	24
	De grappigste en raarste namen van Nederland	26
	Begrippen	27
Hoofdstuk 2	Handelingsbekwaamheid	29
	Gevolgen van handelingsonbekwaamheid	31
	Opklimmende handelingsbekwaamheid	32
	Handlichting	33
	Vanaf 16 jaar handelingsbekwaam	34
	Curatele, mentorschap en beschermingsbewind	35
	Begrippen	40
Hoofdstuk 3	Huwelijk, geregistreerd partnerschap en samenwonen	43
	Huwelijk	45
	Huwelijkssluiting	47
	Rechten en plichten van de echtgenoten	49
	Hoofdelijke aansprakelijkheid voor huishoudelijke schulden	50
	Financiële bescherming van echtgenoten	50
	Gemeenschap van goederen en bestuur	51
	Huwelijkse voorwaarden	53
	Geregistreerd partnerschap	54
	Samenwonen	55
	Begrippen	58
Hoofdstuk 4	Het einde van de relatie	59
	Het einde van een huwelijk of geregistreerd partnerschap	60
	Echtscheiding	62
	Mediation	65
	Nevenvoorzieningen en voorlopige voorzieningen	66
	Beëindiging of ontbinding geregistreerd partnerschap	68
	Uit elkaar gaan van samenwoners	70
	Begrippen	72
Hoofdstuk 5	De juridische ouders van een kind	73
	Juridische moeder	74
	Juridische vader	76
	Adoptie	78
	Gevolgen van het ouderschap	79
	Begrippen	82

Hoofdstuk 6	Gezag over minderjarige kinderen	83
	Inhoud van het gezag	85
	Gezamenlijk gezag door twee ouders	87
	Eenhoofdig gezag van een ouder	89
	Ouderschapsplan	90
	Omgang	91
	Informatie en consultatie	91
	Voogdij	92
	Kinderbeschermingsmaatregelen	93
	Begrippen	96
Hoofdstuk 7	Inleiding erfrecht	99
	Wettelijk en testamentair erfrecht	101
	Aanvaarden of verwerpen van de nalatenschap	103
	Bewind	106
	Begrippen	108
Hoofdstuk 8	Wettelijk erfrecht	111
	Vier groepen erfgenamen	112
	Graad van bloedverwantschap	115
	Plaatservulling	118
	Bescherming van de echtgenoot	119
	Wilsrechten	120
	Begrippen	125
Hoofdstuk 9	Testamentair erfrecht	127
	Redenen voor een testament	129
	Testament	132
	Uitleg van het testament	136
	Legitieme portie	138
	Legaat	140
	Codicil	142
	Begrippen	144
Hoofdstuk 10	Vereffening en verdeling van de nalatenschap	147
	Gang van zaken na het overlijden	148
	Vereffenen van de nalatenschap	151
	Verdelen van de nalatenschap	152
	Erfbelasting en boedelkosten	153
	Begrippen	156
Hoofdstuk 11	Uitdaging	159
	Index	163

WERKEN MET DIT KEUZEDEEL

Digitale leeromgeving

Bij sommige opdrachten heb je hulpmiddelen nodig; bijvoorbeeld video's, formulieren of een link naar een website. Deze staan allemaal in de digitale leeromgeving. Het icoontje in de vorm van een wereldbol verwijst naar de digitale leeromgeving. Om hier te komen ga je naar digitaal.boomonderwijs.nl/beroepsonderwijs.

Eerste keer inloggen in de digitale omgeving

Voordat je de digitale leeromgeving kunt gebruiken, moet je je licentie activeren.

- Overleg met je docent welk type account je gebruikt.
- Ga naar www.boomberoepsonderwijs.nl/licentie.
- Bekijk de instructiefilm of lees het stappenplan.
- Volg de stappen.

Daarna kun je aan de slag!

Personen-, familie- en erfrecht

Advocatenkantoren, notariskantoren, deurwaarders, overheidsinstanties, rechtbanken, UWV en SVB hebben behoefte aan beginnende beroepsbeoefenaren met kennis van het personen-, familie- en erfrecht. Ter bevordering van de procedures is bij deze organisaties juridisch-administratieve ondersteuning nodig van mensen met specialistische kennis op deze rechtsgebieden.

In dit keuzedeel komt kennis van de hoofdlijnen van het personen- en familierecht aan bod, zoals geboorte, overlijden, huwelijk, samenwonen, naamswijziging, gezag en handelingsbekwaamheid. Tevens wordt aandacht besteed aan het erfrecht, zoals verwantschap, nalatenschap, legaten, codicillen en testamenten.

Na het volgen van dit keuzedeel ben je als beginnend beroepsbeoefenaar in staat binnen het domein van het personen-, familie- en erfrecht de juridische gegevens te analyseren en te registreren en eenvoudige juridische correspondentie te voeren. Je kunt cliënten en rechtzoekenden met eenvoudige juridische vragen te woord staan en ze doorverwijzen naar de juiste persoon of instantie.

Na het succesvol volgen en afronden van dit keuzedeel kun je een juridisch-administratieve functie vervullen bij verschillende instanties die met personen-, familie- en erfrecht werken.

In deze video zie je een voorbeeld van hoe het eraan kan toegaan in de rechtszaal tijdens een kindgesprek met de rechter. Het is een onderdeel van het personen-, familie- en erfrecht.

Leerdoelen

- Je kunt voor situaties aangeven wanneer een persoon handelingsbekwaam en handelingsonbevoegd is.
- Je kunt de procedures van geboorteaangifte, naamswijziging en aangifte van overlijden beschrijven.
- Je kunt de kenmerken benoemen van beschermingsmaatregelen voor kinderen en meerderjarigen.
- Je kunt de materiële en formele vereisten benoemen voor het aangaan van een huwelijk en geregistreerd partnerschap.
- Je kunt beschrijven wat de procedure is om een huwelijk, geregistreerd partnerschap of samenlevingscontract aan te gaan of te beëindigen.
- Je kunt beschrijven hoe de hoofdelijke aansprakelijkheid is geregeld in huwelijk, geregistreerd partnerschap en samenlevingscontract.

- Je kunt de rechten en plichten van echtgenoten, geregistreerde partners en contractpartners bij een samenlevingscontract beschrijven.
- Je kunt beschrijven hoe juridisch ouderschap tot stand komt en wat het inhoudt
- Je kunt beschrijven hoe een persoon gezag krijgt over minderjarigen.
- Je kunt de rol van de Raad voor de Kinderbescherming omschrijven in het juridisch proces binnen personen- en familierecht.
- Je kunt beschrijven wat aanvaarding, verwerping en beneficiaire aanvaarding inhoudt en hoe het gebeurt.
- Je kunt beschrijven hoe erfopvolging geschiedt volgens het wettelijk en testamentair erfrecht.
- Je kunt de kenmerken benoemen van een codicil, legaat en legitieme portie.
- Je kunt de vereffening en de verdeling van nalatenschappen toepassen.
- Je kunt de verschillen tussen testament, levenstestament, boedelvolmacht en verklaring van erfrecht benoemen.
- Je kunt berekenen hoe groot het (wettelijk) erfdeel en de legitieme portie is.
- Je kunt schenk- en erfbelasting berekenen.
- Je kunt voor een situatie de gevolgen van het verwerpen, aanvaarden en beneficiair aanvaarden vaststellen voor de erfgenaam.

Dit keuzedeel bestaat uit:

- *Theorie, begrippen en opdrachten*
Hierbij leer je over en oefen je met de praktijk. In sommige opdrachten werk je aan beroepsproducten; deze opdrachten herken je aan [BP]. Deze beroepsproducten kun je verzamelen in je portfolio en je hebt ze nodig om de uitdaging aan het einde van het keuzedeel goed af te ronden.
De beroepsproducten in dit keuzedeel zijn:
 - *Aanvraagformulier Naamswijziging*
 - *Eigen bedrijf*
 - *Het verblijvingsbeding*
 - *Verweerschrift*
 - *Verzoek gezamenlijk gezag*
 - *Woordwolk Erfrecht*
 - *Informatieve donortekst*
 - *Boedelvolmacht.*
- *Test je kennis*
Hiermee kun je zelf je kennis van de theorie testen.
- *Uitdaging*
Dit is het eindproduct en de afronding van het keuzedeel. Hier werk je gedurende het hele keuzedeel naartoe en hier word je op beoordeeld. In deze uitdaging, die uit twee onderdelen bestaat en die je zowel op papier als mondeling uitvoert, leg je beknopt uit hoe op hoofdlijnen het personen-, familie- en erfrecht in Nederland is georganiseerd.
- *Theorietoets*
Je docent besluit of je ter afsluiting een theorietoets maakt.

HOOFDSTUK 1 GEBOORTE, OVERLIJDEN EN NAAM

Casus Ibrahim & Selma

Ibrahim en Selma zijn getrouwd. Ze krijgen een dochter. Nog dezelfde dag gaat Ibrahim zijn dochter aangeven bij de burgerlijke stand. Ibrahim en Selma geven hun dochter de naam Fatima.

Met het verhaal van Ibrahim en Selma zitten we midden in het **personen- en familierecht**. Door de geboorte ontstaan er familierechtelijke relaties tussen dochter Fatima en haar ouders Selma en Ibrahim. Bovendien heeft vader Ibrahim de plicht om zijn kind aan te geven bij de burgerlijke stand van de gemeente waarin Fatima is geboren. We richten de schijnwerper op het begin en het eind van het leven en we beschrijven de regels voor de voor- en achternaam.

Aan het eind van dit hoofdstuk

- weet je wat personen- en familierecht inhoudt
- kun je werken met het Burgerlijk Wetboek
- kun je werken met het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- kun je de regels voor de aangifte van geboorte en overlijden beschrijven en toepassen
- kun je uitleggen welke gegevens worden vastgelegd in de Basisregistratie Personen en bij de burgerlijke stand
- kun je de regels voor het veranderen van je voor- of achternaam beschrijven.

Personen- en familierecht

Het recht bestaat uit vijf rechtsgebieden: staatsrecht, bestuursrecht, strafrecht, burgerlijk recht en internationaal recht. Met het personen- en familierecht zitten we in het burgerlijk recht. Het burgerlijk recht beschrijft de rechtsrelaties tussen burgers onderling.

Als deze relaties op geld waardeerbaar zijn, behoren deze relaties tot het vermogensrecht. Een voorbeeld is de relatie tussen koper en verkoper, tussen huurder en verhuurder en tussen werknemer en werkgever. Dit zijn zakelijke relaties, want ze hebben een bepaalde economische waarde. Dit vermogensrecht kun je vinden in Boek 3, 6 en 7 van het Burgerlijk Wetboek.

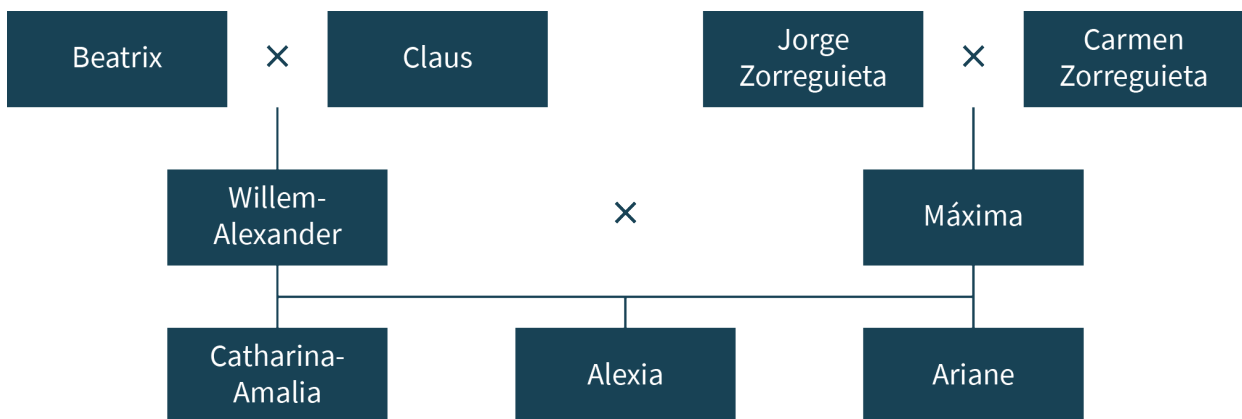
Behalve zakelijke relaties beschrijft het burgerlijk recht ook familierechtelijke relaties. Dit zijn de juridische relaties tussen familieleden en tussen echtgenoten. Het onderdeel van het burgerlijk recht waarin de familierechtelijke relaties worden beschreven, heet het personen- en familierecht. Dit recht kun je vinden in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

Als het in het personen- en familierecht om personen gaat, gebruikt de wet de term 'natuurlijke personen', om daarmee duidelijk te maken dat het om mensen van vlees en bloed gaat.

Het recht kent namelijk ook andere personen, dat zijn rechtspersonen. Hierbij gaat het om ondernemingen en instellingen die een zelfstandig leven leiden in het recht. Voorbeelden van rechtspersonen zijn de naamloze vennootschap, de besloten vennootschap, de stichting en de vereniging. Rechtspersonen kunnen zelf eigenaar zijn van een gebouw, als verkoper of verhuurder optreden en bijvoorbeeld mensen in dienst nemen. De regels over rechtspersonen vallen ook onder het burgerlijk recht. Dat deel van het burgerlijk recht wordt het 'rechtspersonenrecht' genoemd. Het rechtspersonenrecht kun je vinden in Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Dit rechtspersonenrecht valt niet onder het personen- en familierecht.

Opdracht 1 Stamboom

Het personen- en familierecht gaat over relaties tussen personen, tussen mensen van vlees en bloed: de natuurlijke personen. Deze relaties kun je zichtbaar maken in een stamboom. Hieronder staat een deel van de stamboom van de koninklijke familie. Met een 'X' wordt een huwelijk aangegeven: Jorge Zorreguieta is dus getrouwd met Carmen. Een rechte lijn naar beneden betekent: kind. Maxima is een kind van Jorge en Carmen. Heeft een echtbaar meer dan een kind, dan teken je een **horizontale** lijn tussen de ouders, met daaronder **verticale** streepjes: Willem Alexander is getrouwd met Maxima en zij hebben samen drie kinderen.

Eenvoudige stamboom koninklijke familie.

Teken de stamboom van je eigen familie. In deze stamboom zijn je ouders, grootouders, broers, zussen en je kinderen (als je die hebt) ook opgenomen. Gebruik dezelfde figuur als in het voorbeeld van de koninklijke familie.

Burgerlijk Wetboek

Een belangrijke rechtsbron voor het burgerlijk recht is het Burgerlijk Wetboek (BW). Het BW beschrijft vooral de rechten en plichten die burgers (en bedrijven) ten opzichte van elkaar hebben. Het BW bestaat uit een aantal delen, die Boeken worden genoemd. In Boek 1 staat het personen- en familierecht.

Elk Boek van het BW begint opnieuw bij art. 1. Daarmee kent het BW dus een aantal verschillende artikelnummers 1. Dit kan verwarrend zijn. Daarom staat bij wetsartikelen in het BW ook altijd het Boeknummer: art. 4 van Boek 1 wordt dan art. 1:4 BW, art. 198 van Boek 1 wordt art. 1:198 BW en art. 5 van Boek 5 art. 5:5 BW.

Opdracht 2 Burgerlijk Wetboek

a. Koppel het juiste boek van het Burgerlijk Wetboek aan het onderwerp.

Boek	Onderwerp
Boek 1 BW	Verbintenissenrecht
Boek 2 BW	Verkeersmiddelen en vervoer
Boek 3 BW	Erfrecht
Boek 4 BW	Rechtspersonenrecht
Boek 5 BW	Vermogensrecht
Boek 6 BW	Zakelijke rechten
Boek 7 BW	Personen- en familierecht
Boek 8 BW	Bijzondere overeenkomsten

b. Tot welk onderwerp van het burgerlijk recht behoort de oprichting van een besloten vennootschap (bv)?

- vermogensrecht
 rechtspersonenrecht
 personen- en familierecht

c. Tot welk onderwerp van het burgerlijk recht behoort het huwelijk tussen twee mannen?

- vermogensrecht
 rechtspersonenrecht
 personen- en familierecht

d. Tot welk onderwerp van het burgerlijk recht behoort de juridische relatie tussen ouder en kind?

- vermogensrecht
 rechtspersonenrecht
 personen- en familierecht

e. Hierna zie je een aantal woorden. Welke woorden horen bij welk recht? Zet de woorden op de juiste plaats.

trouwen – stichting – scheiden – kopen van een huis – vereniging – overlijden – arbeidscontract

Personen- en familierecht: _____

Rechtspersonenrecht: _____

Vermogensrecht: _____

Opdracht 3 Wetsartikelen opzoeken

Zoek de volgende wetsartikelen op in het BW en beschrijf kort waarover ze gaan.

- a. art. 1:30 BW
- b. art. 1:42 BW
- c. art. 1:65 BW
- d. art. 1:82 BW
- e. art. 1:227 BW
- f. art. 1:233 BW
- g. art. 1:249 BW
- h. art. 1:378 BW

Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

Een ander wetboek voor het burgerlijk recht is het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv). In dit wetboek staan vooral procedures en vormvoorschriften (formeel recht). Anders dan het BW wordt er in het Rv gewoon doorgenummerd. Zo begint Boek 2 van het Rv met art. 430 en Boek 3 met art. 621. Daarom is het niet nodig het boeknummer te vermelden bij een artikel uit het Rv. Voor het personen- en familierecht vind je in het Rv bijvoorbeeld de beschrijving van de procedure voor een echtscheiding en voor een kindbeschermingsmaatregel.

Opdracht 4 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

Waarom is het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van belang voor het burgerlijk recht?

Opdracht 5 Niet openbaar

Lees artikel 803 lid 1 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv).

- a. Leg in je eigen woorden uit wat er in dit artikel staat.
- b. Waarom gaat artikel 803 Rv over personen- en familierecht?

Opdracht 6 Geboorte

Het recht is overal. Het personen- en familierecht kom je ook regelmatig tegen in het nieuws. De aankondiging in de krant van de geboorte van een nieuw gezinslid is daar een goed voorbeeld van.

Familiebericht NRC.

- a. Zoek online of in een papieren krant een artikel op dat volgens jou te maken heeft met het personen- en familierecht. Schrijf ook op waarom dit artikel iets te maken heeft met dit rechtsgebied. Zoek het wetsartikel in boek 1 BW erbij.
- b. Bespreek in de groep de gevonden artikelen.